

*Трунова О. С.,**асистент кафедри мов і літератур**Далекого Сходу та Південно-Східної Азії**Навчально-наукового Інституту філології**Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ІСТОРІЇ КИТАЮ У ПОЕТИЧНІЙ ПРАЦІ БАЙ ХУА «ІСТОРИЧНІ ЗАПИСИ: 1950–1976»

Анотація. У статті розглядається праця сучасного поета Китаю Бай Хуа, де висвітлено історичні події країни періоду 1950–1976 років. «Історичні записи: 1950–1976» (“史记: 1950–1976”) – це поетична збірка, яка складається з трьох розділів. Перший розділ присвячений історичним подіям 50-х років, другий – 60-х років, третій – 70-х років ХХ століття. Праця Бай Хуа складається з віршованих творів з історичним контекстом, а також коментарів до них. «Історичні записи: 1950–1976» – це довга поетична історія майже з 4000 рядків, що хронологічно охоплює всю чверть століття епохи Мао Цзедун. Працю «Історичні записи: 1950–1976» можна порівняти з відомою історичною працею Сима Цяня «史记» («Історичні записи») – твір за матеріалами історичних подій та історичних особистостей, який містить загальні уявлення історії Китаю від міфічних часів до II ст. до н. е. Поет Бай Хуа під час написання «Історичних записів: 1950 – 1976» притримувався того ж самого підходу, але записав все це у формі віршів і кожному віршу приписав коментар. В даній розвідці проводиться аналіз кожного розділу «Історичних записів: 1950–1976», коментарів до поетичних творів, а також образів, які поет використовував для опису історичних подій, що відбувалися в КНР в той період. Метою поетичної історичної праці Бай Хуа є репрезентація у віршованій та анотованій формі 26-річного визначного періоду в Китаї. Поет народився в 1956 році, тож описаний у збірці період є епохою становлення автора, як особистості, оскільки в цей час закладалися його людські та моральні якості. Автор є історичним суб'єктом, який відчував на собі всі описані у праці події. Роки, описані в «Історичних записів: 1950–1976», характеризуються пануванням Мао Цзедун та Комуністичної партії, проведенням таких кампаній, як «Великий стрибок» та «Культурна революція». «Історичні записи: 1950–1976» – перша історична збірка поета, «Історичні записи: від пізньої Цін до часів Республіки» (“史记: 晚清至民国”) – друга книга, яка розповідає про історичні події від династії Цін до періоду утворення Китайської народної республіки. Історія Піднебесної проходила періоди змін і реформ у політичному, соціальному та культурному аспектах. «Історичні записи» Бай Хуа завершили реконструкцію та запис сучасної китайської історії шляхом з'єднання історичних фрагментів, а також взаємних посилань між текстом і анотаціями. Проаналізовано та доведено, що дана поетична праця з прозовими коментарями є важливим джерелом для розуміння історичних подій, що мали місце в Китаї в зазначений період.

Ключові слова: Бай Хуа, китайська література, історія, історичні записи, прозові коментарі, традиція та сучасність.

Постановка проблеми. Творчість видатного сучасного китайського поета Бай Хуа на теренах України є недослідженою. Поет впродовж свого творчого шляху вдавався до різних експериментів у написанні віршів. Його творчий шлях почався у 1970-х роках, і на першому етапі творчості простежуються доволі революційні настрої. В середині 1980-х років у Китаї з'явилася «експериментальна література» (“实验文学”). В даний літературний період переважали такі течії, як «література пошуків коріння», модернізм, авангардизм тощо. Під впливом західного модернізму та перекладів в 1985 році письменники, поети та критики почали приділяти активну увагу принципу «як писати», ніж принципу «що писати». Тобто вони почали звертати увагу на мову, форму та стиль більше, ніж на предмет твору, стиль та зміст. Бай Хуа – поет, який досяг видатних успіхів у написанні сучасної китайської лірики. Його поезії і темпераментні, і стримані водночас, традиційні, але пронизані сучасністю. Бай Хуа – один з найвидатніших поетів у сучасній китайській літературі. Окрім поетичного мистецтва, Бай Хуа ще розглядає історію своєї країни на тлі особистих спогадів та історичних коментарів, як у праці «Історичні записи: 1950–1976», де викладаються історичні факти у поетичному стилі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поезію Бай Хуа вивчають та аналізують китайські вчені Цзан Ді, Ван Ціншен, Вень Сюебао, європейські вчені Мішель Йе, Б. С. Макдугалл, П. Харріс, перекладами віршів митця англійською мовою займається французька китайського походження Фіона Сі-Лоррейн. Аналізу «Історичних записів» свої публікації на теренах Китаю присвячували вчені Ван Чжитень, Хун Цзічень та Чжан Хуей.

Мета статті полягає в тому, щоб розкрити поетичні особливості збірки з історичною тематикою «Історичні записи: 1950–1976», проаналізувати образи та прозові коментарі, викладені автором для пояснення тієї чи іншої історичної події.

Виклад основного матеріалу. Збірка «Історичні записи: 1950–1976» (“史记: 1950–1976”) – це поетичні твори, присвячені 1950-м, 1960-м та 1970-м рокам з наведеними прозовими коментарями. Бай Хуа використовує літописну розповідь, яка поділена на три частини відповідно до 50-х, 60-х, 70-х рр. ХХ ст., розташованих у порядку року, місяця та дня. Мета написання цієї книги полягає у тому, щоб зберегти історію, яка викладена у комуністичному дискурсі, у віршованій та анотованій формі.

Твори раннього Бай Хуа (1983–1993) зосереджуються на ліризмі, власному досвіді та експресії. Проте після п'ятнадцяти

років перерви (1993–2007) Бай Хуа повернувся і почав приділяти свою увагу історії. Таке його письмо нагадує подорож між історією та реальністю, спогадами та почуттями. Китайська «поетична історія» наголошує на «записі та описі справжнього життя в поезії», вимагаючи від поезії «описувати реальність, відображати реальність», демонструючи таким чином тенденцію до більшого зв'язку з історіографією [1, с. 559]. Поняття «поетична історія» включає в себе «свідоме використання поезії для фіксації найважливіших історичних подій», де не пояснюється історична перспектива [1, с. 560]. Перший поет, якого можна розглядати з точки зору «поетичної історії» – це Ду Фу, здебільшого він відображав і записував історичні події того часу крізь його особистий досвід. Такі твори представляють собою персоніфікацію та фрагментацію історичних подій у формі оповіді. Поет Бай Хуа при написанні збірки виходив із тривіальних аспектів повсякденного життя, з глибокого впливу політичної революції та думки Мао Цзедун на робітників, жінок і селян [1, с. 579].

В даній праці поєднується лірика, оповідь та історія. Автор Бай Хуа постає тут ліричним поетом і поетом-оповідачем водночас. Ліричний поет Бай Хуа демонструє власні спогади, викликані епохою 50-х, 60-х та 70-х років ХХ століття, а поет-оповідач Бай Хуа звертає увагу на все, з чим стикався і що переживав китайський народ в контексті даної епохи. Ця праця нагадує «безособове письмо» Т. С. Еліота та «письмо нульового ступеня» Ролана Барта. «Безособове письмо» Т. С. Еліота виключає будь-які емоційні, оціночні судження, а «письмо нульового ступеня» Ролана Барта передбачає пошук ресурсів для письма з фрагментів особистої пам'яті та історичних матеріалів у парафразовому, майже об'єктивному та ненав'язливому стилі тексту [2]. Автор, за допомогою сучасної нової поезії фрагментарно уявляє та реконструює історію. В зображенні історії Китаю Бай Хуа демонструє опір плину часу, а також роздуми над історичним прогресом.

1950-ті роки ознаменували початок нової ери для КНР. «Реформація», «соціалістична індустріалізація», «колективізація сільського господарства» тощо були важливими елементами історії 1950-х років.

В жовтні 1957 року Мао Цзедун на третьому пленарному засіданні восьмого скликання ЦК КПК зазначив, що Китай повинен стати країною без щурів, мух, горобців та комарів, тож була поставлена задача ліквідувати цих чотирьох шкідників: «Якщо будуть мобілізовані всі люди, то кампанія буде мати успіх, психологічний стан людей зміниться, дух китайської нації підніметься. Ми повинні підбадьорити нашу націю» («如果动员全体人民来搞，搞出一点成绩来，我看人们的心理状态是会变的，所以中华民族的精神就会为之一振。我们要使我们这个民族振作起来») [3, с. 15].

Вищенаведений період в історії Китаю Бай Хуа коментує такими рядками: «麻雀麻雀气太骄，虽有翅膀飞不高 / 犯下罪恶几千年，今天和你总清算.» («Горобці такі зарозумілі, хоча і мають крила, але високо не літають / Тисячі років чинили злочини, а сьогодні буде ліквідовані.») Окрім цих рядків Бай Хуа виражає своє суб'єктивне бачення задачі з винищення шкідників у вірші «Вирішальний бій у Пекіні» («北京决战»):

工人、农民、干部、学生、战士
（包括白发老人、家庭妇女及三岁幼童）
在8700多平方公里内，
舞动锣鼓、响器、竹竿、彩旗，

布下致命的毒饵，
当然全神贯注的神射手也埋伏于此。

人！到处是人！
他们带着严峻的欢乐监视着天空。
假人、草人也翻腾助阵，
在风中亡命摇摆。
看，天空痉挛着乌黑的一大片，
麻雀不能停下，只有飞、飞、疯起飞，
并无端遭受轰、赶、捕、打的人民战争。

战争在百万人的吼声中前进，
“麻雀过街，人人喊打。”
那声音如另一个声音响在人们的耳畔：
“排除万难去争取胜利。”

*Робітники, селяни, кадри, учні, солдати
(у тому числі літні люди, домогосподарки, а також трирічні діти)
На площі понад 8700 кв. км
Танці, гонги і барабани, бамбукові жердини, різнокольорові прапори
Розкладають отруйну приманку
Зосереджений стрілець звісно теж у засідці.*

*Люди! Люди всюди!
Вони з похмурою радістю дивляться в небо.
Солом'яні чучела також хиталися і допомагали,
Розпачливо гойдаючись.
Ось, небо стало темним,
Горобці не зупиняючись літають і літають, неначе божевільні,
А народна війна без причини скидає бомби, арештовує та б'є.*

*Мільйонна війна йде вперед,
«Горобець пролітає, а люд кричить і б'є».
Голос звучить у вухах людей:
«Перемога попри все».*

Хоча «велика революція» в 1950-х роках ХХ століття набирала обертів, однак Бай Хуа демонструє у поетичних творах та коментарях до них національний дух у процесі трансформації [4].

За період з 1960 по 1969 роки відбувалися такі історичні події, як рішення ЦК КПК висунути чотири цілі модернізації, офіційне створення Тибетського автономного району, «Культурна революція» і лютневі протести. В другому розділі книги, який присвячений саме цим рокам, часто зустрічаються вірші, де Бай Хуа використовує образи простих робітників і селян, як наприклад у вірші «Огляд, написаний паном Лю Цзюченем» («一份刘九珍大爷写的检查»): «Я старий заводчик у першій технологічній бригаді» («我是一个老饲养员，技术全生产队第一»)/ «Минулого року партійне керівництво почало приділяти увагу партійному навчанню» («去年以来，大队党支部开始狠抓政治学习»)/ «Книга голови держави Мао – це золотий ключ» («毛主席的书是一把金钥匙»)/ «Іржавий замок на моїх думках одразу ж відкрився, що підвищило мою класову свідомість» («一下打开了我思想上的锈锁，我的阶级觉悟提高了»).

Бай Хуа в цій праці також описує історичні події на тлі свого бачення та пережитого, як от наприклад у вірші «Нічний овочевий ринок» («菜场夜市»): «Нам подобається нічний овочевий ринок» («我们喜欢菜场的夜市»)/ «Цілодобове обслуговування, ринок не спить всю ніч» («二十四小时服务, 菜场彻夜不眠»)/ «Покличте мене назад у цей світ» («唤我回到今生今世»)/ «Сміття, яке було викинуто в минулі часи або в давнину тепер є дорогоцінним» («这些在过去或古代被扔掉的垃圾如今已变成了宝贵»).

Тут Бай Хуа розповідає про реалії нічного ринку в Китаї, а також згадує часи своєї початкової школи, коли він ходив на ринок Нунцзяото. Він зазначає у коментарях до цього вірша, що найбільше враження на нього справляло нічне небо, яке було – неначе нове майбутнє («在漆黑的夜空下, 宛如一个未来的新世界») [3, с. 109]. Написання цього твору про нічний ринок Шанхаю 1970-х років – це повернення поета до днів, коли він відвідував овочевий ринок в місті Чунцін у 7-річному віці.

В третьому розділі Бай Хуа присвячує вірші жінкам, які «розділяють половину неба» («半边天»), тобто починають працювати на тих самих посадах, що і чоловіки. Розглянемо до прикладу вірш «Будівельниця» («女建筑工»):

当党组织和老工人把泥刀、大铲交给我们时,
我们就登上六层高楼的手架—
做墙、粉刷、盖瓦、定模……
现在我们是年轻的—女泥工、
钢筋工、混凝土工、木工
掌握了应有所有的专业与技术
正为社会主义建筑发挥“半边天”的作用。

Коли партійні організації та старі робітники передали нам кельми й лопати

Ми піднялися на шостий поверх –

Робити стіни, фарбувати, облицьовувати плиткою...

Тепер ми молодь – малярки,

Арматурниці, столярі

Опанували всі професійно-технічні навички

Виконуємо роль «половини неба» соціалізму.

У вірші «Жінка-ветеринар» («女兽医») зустрічаємо такі рядки: «Дехто каже, що жінки не повинні вивчати ветеринарну медицину» («有人说妇女不应该学兽医»)/ «Жінки в новому Китаї можуть літати в небо» («新中国的妇女能驾飞机上天»)/ «Можуть бути трактористками» («能当拖拉机手»)/ «Чому ж не можуть вивчати ветеринарну медицину?» («怎么就不能学兽医呢?»).

У свої поетичній фрагментованій оповіді Бай Хуа брав до уваги історичні матеріали газет та журналів досліджуваних періодів, окрім цього використовував велику кількість праць закордонних синологів. Найбільш цитованими коментарями в «Історичних записках: 1950–1976» («史记: 1950–1976») є «Біографія Мао Цзедуна» Р. Тріера, «Американська мрія та китайська мрія» Чжун Лін, «Характерні особливості китайців» Мін Еньпу, «Китайський стиль» Мо Лісюнь тощо [1, с. 562].

Висновки. На тлі плину часу Бай Хуа наголошує на конфронтації та сентиментальності, що включає в себе сум за тим, що традиційний поетичний Китай зазнав під час вторгнення сучасної цивілізації. В «Історичних записках: 1950–1976»

(“史记: 1950–1976”) тенденція «сучасності» відображена головним чином у всепроникній революційній ідеології та хвилі соціалістичного будівництва. Традиційний китайський спосіб життя та суспільний устрій були повністю зламани, що спричинило зміни в мисленні сучасних людей. Бай Хуа не виступає критиком, він лише надає різноманітні матеріали для демонстрації багатозаровості та різноманітності історичних аспектів. Тут автор приймає стиль написання, подібний до фольклорної етнографії (俗志) та зображує різноманітне вираження народного духу протягом революційного періоду.

«Історичні записки» Бай Хуа завершили фрагментовану особисту реконструкцію та запис сучасної китайської історії шляхом відтворення та з'єднання історичних фрагментів, а також взаємних посилань між текстом і анотаціями. Це презентація різних складних форм історії Китаю під впливом сучасності. У історичній поетичній збірці розкривається сентиментальність Бай Хуа щодо плину часу на тлі історичних тенденцій.

Література:

1. 王治田. 逸乐「诗学下的诗史书写——论柏桦“史记:晚清至民国”、“史记: 1950-1976”。“台北大学中文学报”第 28 期, 2020. 553-584页.
2. 朱霄华. 历史话语的诗体转述与考据癖. <https://www.nieshiling.com/shulun/19688.html> (Last accessed: 13 July 2022).
3. 柏桦. “史记:1950-1976”. 台北:秀威出版社, 2013. 125页.
4. http://blog.sina.com.cn/s/articlelist_1228553093_1_1.html (Last accessed: 13 July 2022).

Trunova O. Features of China's history recreation in Bai Hua's poetic work “Historical Records: 1950–1976”

Summary. The article is devoted to the work of the modern Chinese poet Bai Hua, which highlights the historical events of the country in the period of 1950–1976. “Historical Records: 1950–1976” (“史记: 1950–1976”) is the poetry collection that consists of three chapters. The first chapter is devoted to the historical events of the 50s, the second – to the 60s and the third to the 70s of the 20th century. Bai Hua's book consists of poetic works with a historical context, as well as commentaries of them. “Historical Records: 1950–1976” is a long poetic story, which contains almost 4,000 lines and chronologically covering the entire quarter century of the Mao era. The work “Historical Records: 1950–1976” can be compared Sima Qian's well-known historical work “史记” (“Historical Records”) – based on the of historical events and historical personalities, which contains general views of the history of China from mythical times to 2nd century B. C. The poet Bai Hua followed the same approach when writing “Historical Records: 1950–1976”, but wrote it all in verse form and added commentary to each verse. In this research each book's chapter, comments on poetic works, as well as images that the poet used to describe historical events that took place in the People's Republic of China during that period are analyzed. The purpose of Bai Hua's poetic historical work is to represent in verse and annotated form a remarkable 26-year period in China. The poet was born in 1956, so the period described in the book is the era of the authors formation as a person, because his human and moral qualities were laid during this time. The author is a historical subject who personally experienced all the event described in the work. The years covered in “Historical Records: 1950–1976” are characterized by the rule of Mao Zedong and the Communist Party. “Historical Records: 1950–1976” is the poet's first historical collection, “Historical Records:

From the Late Qing to the Republic” (“史记：晚清到民国”) is the second book, which tells about the historical event from the Qing Dynasty to the period of formation People’s Republic of China. The history of Bai Hua’s motherland passed through periods of changes and reforms in political, social and cultural aspects. Author’s “Historical Records” completed the reconstruction and recording of modern Chines history by

connecting historical fragments as well as cross-referencing text and annotations. It has been analyzed and proven that this poetic work with prose comments is an important source for understanding the historical events that took place in China during the specified period.

Key words: Bai Hua, Chinese literature, history, historical records, prose comments, traditions and modernity.